

ปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในวัยรุ่น: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

Factors Influencing the Development of Moral Identity in Adolescents: A Systematic Literature Review

นฤมล ปิติตานันท์^{1*} และ นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล¹

Naruemon Pititanun^{1*} and Numchai Supparekchaisakul¹

Received: 29 April 2024

Revised: 13 August 2024

Accepted: 22 August 2024

Abstract

This study aims to synthesize various studies on personal factors supporting the development of moral identity in adolescents, as well as studies on environmental factors that contribute to this development. It involves a systematic literature review aimed at synthesizing factors influencing adolescents' moral identity. Spanning 2019 to 2023, this review encompasses both domestic and international literature from different databases such as PsycINFO and Web of Science, yielding 1,128 articles. Following a rigorous quality assessment using the SPIDER framework, 25 articles were deemed suitable for synthesis.

The findings revealed that the nine key personal factors influencing moral identity development were empathy, gender roles, age and experience, religious beliefs, social goal orientations, cognitive abilities, social self-efficacy, perceived social support, and situational benefits and costs. Furthermore, five environmental factors were identified: the parenting styles of teenagers, exposure to online virtual worlds, cultural differences, peer personalities, and educational systems. This research sheds light on the causal factors contributing to the moral identity of Generation Z adolescents. By providing a systematic review of the literature,

¹ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Behavioral Science Institute, Srinakarinwirot University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: naruemon.pititanun@gs.wu.ac.th)

stakeholders can apply the findings to promote moral identity development among teenagers to mitigate future social problems and enhance the quality of individuals as well as society.

Keywords: *Moral Identity Development, Adolescents, Personal Factors, Environmental Factors, Systematic Literature Review*

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่สนับสนุนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่น และสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่น โดยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่น ครอบคลุมงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่ตีพิมพ์ระหว่าง ปี พ.ศ. 2562 ถึง 2566 จากฐานข้อมูล อาทิ PsycINFO, Web of Science และอื่น ๆ รวมจำนวน 1,128 เรื่อง ถูกคัดเลือกและประเมินคุณภาพด้วย SPIDER เหลืองานวิจัยจำนวน 25 เรื่องเพื่อนำมาสังเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม 9 ปัจจัย คือ 1) ความเห็นอกเห็นใจ 2) บทบาทของเพศ 3) อายุและประสบการณ์ 4) การนับถือศาสนา 5) การมีเป้าหมายเพื่อสังคม 6) ความฉลาด 7) การรับรู้ความสามารถในการเข้าสังคม 8) การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม และ 9) ผลประโยชน์ตามสถานการณ์และต้นทุนต่อสถานการณ์ และปัจจัยทางสภาพแวดล้อม จำนวน 5 ปัจจัย คือ 1) รูปแบบการเลี้ยงดู 2) โลกเสมือนทางออนไลน์ 3) ความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4) ลักษณะนิสัยเพื่อน และ 5) ระบบโรงเรียน ประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นภาพรวมและขอบเขตของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมว่า มีการศึกษาในแง่มุมใดมาแล้วเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่สนับสนุนการมีอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่นเจนเนอเรชัน Z ผ่านการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อค้นพบไปประยุกต์ใช้ เพื่อที่จะสนับสนุนการเกิดอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในวัยรุ่น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และพัฒนาคุณภาพคนและสังคม

คำสำคัญ: *การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม, วัยรุ่น, ปัจจัยส่วนบุคคล, ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม, การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ*

บทนำ

คุณธรรม จริยธรรม เป็นกลไกสำคัญในการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคม การที่แต่ละบุคคลซึ่งมีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบเรียบร้อย จำเป็นต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมนำทางโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคมเป็นสำคัญ (Durkheim, 1961) ปัจจุบันสังคมไทยให้คุณค่าและความสำคัญกับความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ความเจริญ

ทางเทคโนโลยี และความเจริญทางวัตถุ ให้คุณค่าคนโดยมองที่ฐานะทางเศรษฐกิจมากกว่าความดีที่กระทำ ส่งผลต่อปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น อาทิ ปัญหาอาชญากรรม คอร์รัปชัน ความไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

การพัฒนาระดับคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นวาระเร่งด่วน ดังที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชกระแสรับสั่งเมื่อพุทธศักราช 2555 ว่า “ต้องช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง แม้การสร้างคนดีเป็นเรื่องยาก แต่ก็ต้องทำ ขอให้ถือเป็นหน้าที่” สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 - 2580 (National Strategy Council, 2018) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เน้นให้สถาบันทางสังคมบูรณาการระหว่าง “ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ” ให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรมเป็น “วิถี” การดำเนินชีวิต สอดรับกับร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566 - 2570) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2022) มุ่งพัฒนาให้คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

ที่ผ่านมาการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในวัยรุ่น เป็นการศึกษาปัจจัยสาเหตุบางปัจจัย อาทิ ปัจจัยด้านการเลี้ยงดู (Laible et al., 2019; Fatima, Dawood, & Munir, 2020) ลักษณะนิสัยของเพื่อน (Wang et al., 2020) และลักษณะการจัดการเรียนการสอน (Qashmer, 2016) ซึ่งไม่พบงานวิจัยที่ทำการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในวัยรุ่น ดังนั้นเพื่อให้เห็นภาพรวม และรวบรวมว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในวัยรุ่น ซึ่งจะมีประโยชน์ในการจัดระบบและนำปัจจัยต่าง ๆ ที่ค้นพบไปศึกษา อันจะช่วยลดปัญหาสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และพัฒนาคุณภาพคนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่สนับสนุนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่น
2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่น

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม มีหลายทฤษฎี อาทิ ทฤษฎีพัฒนาเชาว์ปัญญา นำโดย Piaget (1962) ซึ่งกล่าวถึงพัฒนาการทางจริยธรรมขึ้นกับพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา ซึ่งพบว่าเด็กทุกคนเกิดมามีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมตลอดเวลาและทำให้เกิดการพัฒนาทางเชาว์ปัญญา ต่อมา Kohlberg (1981)

ได้พัฒนาแนวคิดจากทฤษฎีเซวาร์ปัญญาของเพียเจต์ โดยขยายขอบเขตให้ครอบคลุมมากขึ้น และเสนอทฤษฎีเหตุผลคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับเหตุผลในการตัดสินใจทางจริยธรรม จากนั้น Bandura (1999) ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เชื่อว่าพฤติกรรมจริยธรรมเกิดจากการเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภายใน คือ สติปัญญาแต่ละบุคคล กับภายนอก คือ สภาพแวดล้อมในประเทศไทย โดย Duangdeun (2001) นำเสนอทฤษฎีต้นไม้ ซึ่งศึกษาปัจจัยทางจิต รูปแบบการเลี้ยงดู เหตุผลเชิงจริยธรรม ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีเหตุผลจริยธรรมของโคล์เบิร์ตซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับกล่าวว่า หากมีเหตุผลจริยธรรมย่อมทำให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรม แต่ในการศึกษาเชิงประจักษ์พบความสัมพันธ์ในงานวิจัยที่ไม่มากนัก (Blasi, 1983) ส่งผลให้นักจิตวิทยาด้านจริยธรรมเริ่มทำการศึกษาและให้ความสำคัญกับอิทธิพลอื่น ๆ ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรม โดย Blasi (1983) นำเสนอทฤษฎีอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม (Moral Identity) เป็นตัวเชื่อมระหว่างเหตุผลจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งกล่าวว่า อัตลักษณ์เชิงจริยธรรมเป็นตัวทำนายการมีพฤติกรรมจริยธรรม หลังจากนั้นมิงานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนมากที่สนับสนุนแนวคิดอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมว่า สัมพันธ์ต่อการมีพฤติกรรมทางจริยธรรม (Xing & Keung, 2014; Li et al., 2021)

Blasi (1980) กล่าวว่า องค์ประกอบอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Will Power), ความปรารถนาที่จะยึดมั่นใจจริยธรรม (Moral Desire) และการยึดมั่นในจริยธรรม (Integrity) การที่บุคคลมีความเป็นเอกภาพ สม่่าเสมอในพฤติกรรมของตนเองเกิดอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม ในขณะที่ Aquino, Freeman, Reed, Lim, and Felps (2009) นำเสนอ 2 มุมมองเกี่ยวกับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม กล่าวคือ มุมมองทางคุณลักษณะ (Character Perspective) อัตลักษณ์เชิงจริยธรรมมีลักษณะนิสัยที่มั่นคง (Trait) ไม่เปลี่ยนแปลง มีจริยธรรมเป็นศูนย์กลางอัตลักษณ์บุคคล ผสานกับค่านิยม การกระทำ ความคิด และเป้าหมายส่วนบุคคล (Monin & Jordan, 2009) และมุมมองที่สอง คือ มุมมองการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Perspectives) มองว่าอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมมีความเป็นพลวัต (State) อิทธิพลของปัจจัยทางสภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล อาทิ อารมณ์ส่งผลต่อลักษณะนิสัยและพฤติกรรม (Bandura, 2001)

Blasi (1983) ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมว่า เป็นสะพานเชื่อมระหว่างการตัดสินใจเชิงจริยธรรมและการกระทำ โดยมีแก่นแท้ตัวตนที่มีจริยธรรม อีกทั้ง Aquino and Reed (2002) ให้ความหมายอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมว่าเป็น แนวคิดของตนเองที่กำหนดเป็นแผนผัง (Schema) ทางความคิดที่ตนเองจัดระเบียบขึ้นและกลายเป็นลักษณะทางจริยธรรม ซึ่งเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดในความทรงจำ (ในลักษณะการกระตุ้นการเปิดใช้งาน) กล่าวโดยสรุป อัตลักษณ์เชิงจริยธรรม คือ การที่บุคคลมีศูนย์กลางตัวตนที่เป็นคนมีจริยธรรม ปรารถนาที่จะดำเนินชีวิตสอดคล้องกับความคิด ความรู้สึกของตนเอง ควบคุม และกำกับตนเองให้เป็นคนมีจริยธรรม

การพัฒนาอัตลักษณ์เกิดในช่วงวัยรุ่น (12 - 18 ปี) เป็นช่วงสำคัญในการพัฒนาทางจิตสังคมตามทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson, 1994) ช่วงวัยของการแสวงหาตัวตน เพื่อกำหนดอัตลักษณ์ของตนเองผ่าน

กระบวนการเลียนแบบ อาทิ จากบุคคลในครอบครัว ชุมชน และเพื่อน การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมเห็นชัดเจนในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญในการพัฒนาจริยธรรม (Piaget, 1981) สามารถเชื่อมโยงการกระทำกับความคิด การตัดสินใจได้ชัดเจน คาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง ตรีความสิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นรูปธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าในต่างประเทศมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น อาทิ ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น การเลี้ยงดูของพ่อและแม่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว (Laible et al., 2019; Fatima et al., 2020) ปัจจัยด้านโรงเรียน อาทิ ลักษณะการจัดการเรียนการสอน (Qashmer, 2016), ปัจจัยด้านชุมชน อาทิ ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน (Matsuba, Murzyn, & Hart, 2013) ในขณะที่งานศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยพบการศึกษาที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมจำนวนน้อย อาทิ อัตลักษณ์เชิงจริยธรรม และคตินิยมทางจิตใจ ในฐานะตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพหลงตัวเองและพฤติกรรมการทำงานแบ่งส่วนความก้าวหน้า (Suvannonti, 2017) การศึกษาพฤติกรรมอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมตามการรับรู้ของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ (Dolrudee & Srisopa, 2018) โดยศึกษาตัวแปรอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม 3 ตัว คือ ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจ อย่างไรก็ตามไม่พบงานวิจัยในไทยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในวัยรุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้แนวคิดการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่สนับสนุนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่น (12 - 18 ปี) โดยนำเสนอแนวคิดจาก Joanna Briggs Institute: JBI (2014) รวมถึงขั้นตอนทั้งหมดของกระบวนการทบทวนวรรณกรรม โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในวัยรุ่นในระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 - 2566 (ค.ศ. 2019 - 2023) เป็นงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ งานวิจัยในทุกแบบแผนการวิจัยที่ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม โดยมีเอกสารฉบับเต็มและเป็นภาษาอังกฤษที่สามารถเข้าถึงได้

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัยตามแนวคิด Joanna Briggs Institute (2014) ดังนี้

1. กำหนดคำสำคัญในการสืบค้น ได้แก่ คือ “Moral Development” “Moral Identity” “Moral” “การพัฒนาจริยธรรม” “จริยธรรม” “คุณธรรม” “ศีลธรรม” “อัตลักษณ์” และ “Adolescent” “Adolescents” “Youth” “Teen” “Generation Z” เป็นต้น

2. กำหนดแหล่งสืบค้นงานวิจัย ผ่านฐานข้อมูลทางวิชาการ ได้แก่ TCI, ProQuest, PsycINFO, Scopus and Web of Science เป็นหลัก เพื่อให้ผู้วิจัยมองเห็นภาพรวมของปัจจัยการมีอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม

3. เกณฑ์การคัดเลือก/คัดออก โดยคัดเลือกงานวิจัยตามเกณฑ์คัดเลือก SPIDER (Methley, Campbell, Chew-Graham, McNally, & Cheraghi-Sohi, 2014) ซึ่งเหมาะสำหรับการทบทวนงานวิจัยที่ออกแบบด้วยรูปแบบการวิจัยผสมวิธีและคุณภาพ เพื่อขยายขอบเขตการค้นหางานวิจัยเพื่อครอบคลุมเชิงคุณภาพ และผสมวิธี

4. การคัดเลือกงานวิจัยตามเกณฑ์คัดออก บทความที่เข้าถึงเฉพาะบทคัดย่อ งานวิจัยเป็นภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้อ่านงานวิจัย แล้วทำการบันทึกข้อมูลที่จำเป็นลงในแบบบันทึกข้อมูล และทำการคัดเลือกงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญได้ทำการคัดเลือกงานวิจัยตามเกณฑ์คัดเลือก/คัดออก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การคัดเลือก/คัดออกตาม SPIDER (Sample-Phenomenon of Interest-Design-Evaluation-Research Type)

งานที่ศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างใด (Sample)	ปรากฏการณ์ ที่สนใจ (Phenomenon of Interest)	งานที่ศึกษา เป็นงานประเภทใด (Design)	ผลลัพธ์ การวัดผล (Evaluation)	เชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ หรือผสมวิธี (Research type)
“วัยรุ่น” or “teen” or “adolescent” or “gen z” or student	“Moral Identity”	“questionnaire ⁽¹⁾ ” or “survey ⁽²⁾ ” or “interview ⁽³⁾ ” or “focus group ⁽⁴⁾ ” or “case study ⁽⁵⁾ ” or “observe ⁽⁶⁾ ”	“view ⁽⁷⁾ ” or “experience ⁽⁸⁾ ” or “opinion ⁽⁹⁾ ” or “attitude ⁽¹⁰⁾ ” or “understand ⁽¹¹⁾ ”	“qualitative” or “quantitative” or “mixed method”

หมายเหตุ: ⁽¹⁾ questionnaire หมายถึง แบบสอบถาม ⁽²⁾ survey หมายถึง สัมภาษณ์ ⁽³⁾ interview หมายถึง บทสัมภาษณ์
⁽⁴⁾ focus group หมายถึง การสนทนากลุ่ม ⁽⁵⁾ case study หมายถึง กลุ่มตัวอย่าง ⁽⁶⁾ observe หมายถึง การสังเกต ⁽⁷⁾ view หมายถึง มุมมอง
⁽⁸⁾ experience หมายถึง ประสบการณ์ ⁽⁹⁾ opinion หมายถึง ความคิดเห็น
⁽¹⁰⁾ attitude หมายถึง ทศนคติ ⁽¹¹⁾ understand หมายถึง ความเข้าใจ

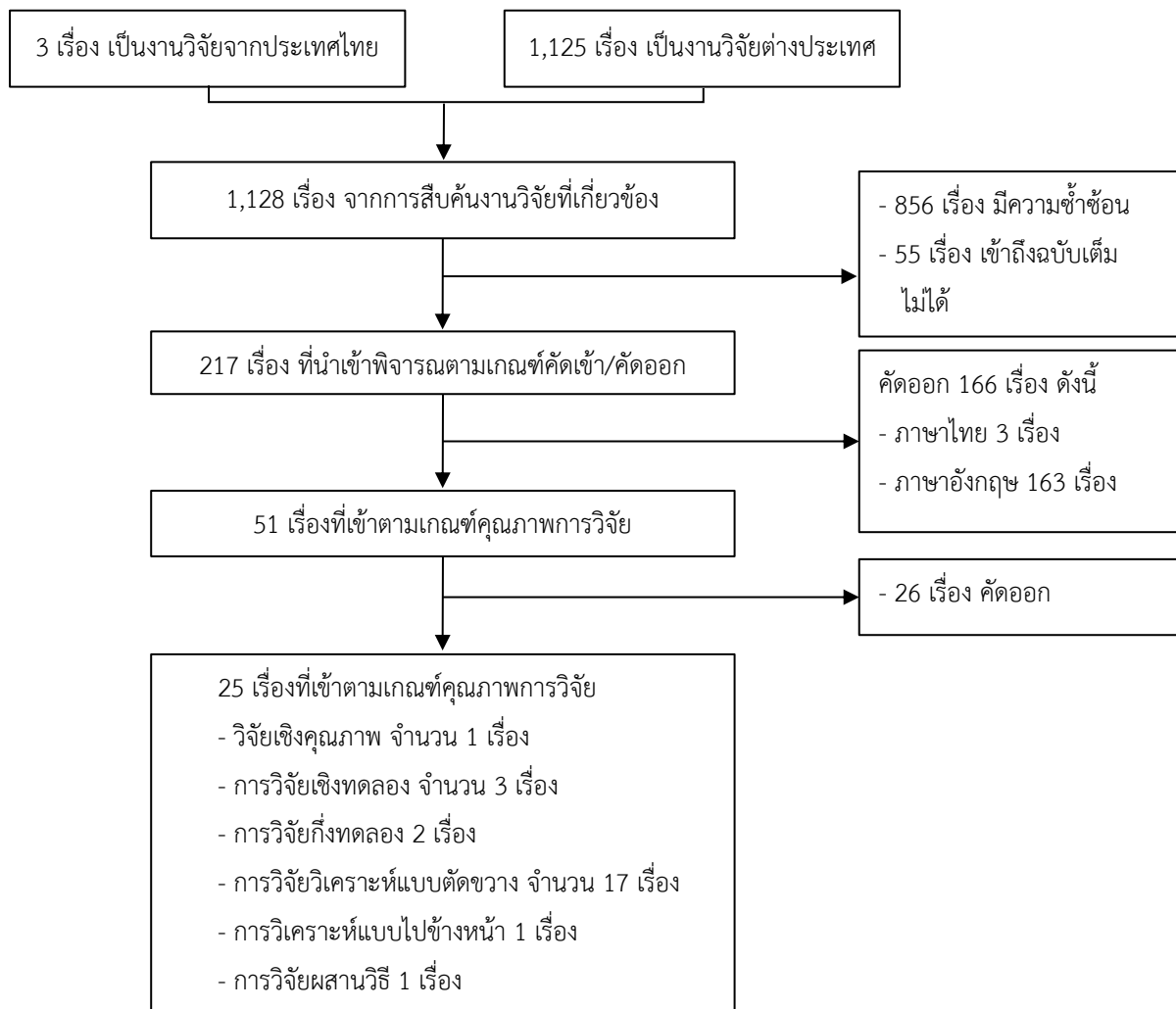
5. การสกัดข้อมูล ข้อมูลที่สกัดได้ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานการวิจัย ได้แก่ ชื่องานวิจัย ชื่อผู้วิจัย ปีที่พิมพ์รายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะการวิจัย ได้แก่ ชื่อผู้วิจัย ปีที่เผยแพร่งานวิจัย กลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากบทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่ออัตลักษณ์เชิงจริยธรรมใช้กรอบ SPIDER (Sample-Phenomenon of Interest-Design-Evaluation-Research Type) เพื่อคัดเลือกงานวิจัย โดยสรุปเนื้อหาของงานวิจัยและนำผลการวิจัยมาพิจารณาร่วมกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละประเด็น การพิจารณาโดยใช้เกณฑ์ตามกรอบ SPIDER ที่ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาสังคมตรวจสอบ การวิเคราะห์ข้อมูล มีความเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น หากมีความคิดเห็นแตกต่างกันจะนำข้อสรุป มาอภิปรายร่วมกัน

ผลการวิจัย

จากงานวิจัยทั้งหมด 1,128 เรื่อง คัดเลือกงานวิจัยที่เป็นบทความที่เข้าถึงฉบับเต็ม และงานวิจัยที่มีความซ้ำซ้อนในหลายฐานข้อมูล เหลือบทความ 217 เรื่อง ต่อมานำบทความ เข้ากระบวนการคัดเข้าและคัดออก (Inclusion-exclusion) ตามเกณฑ์ SPIDER โดยมีบทความที่คัดออก 166 เรื่อง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จนทำให้ได้บทความวิจัยจำนวน 51 เรื่อง และได้นำงานวิจัยทั้ง 51 เรื่อง เข้าสู่การประเมินคุณภาพงานวิจัย (Quality Appraisal) คัดออกจำนวน 26 เรื่อง โดยเหลืองานวิจัยทั้งสิ้น จำนวน 25 เรื่อง สามารถแบ่งเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 1 เรื่อง การวิจัยเชิงทดลองจำนวน 3 เรื่อง การวิจัยกึ่งทดลอง 2 เรื่อง การวิจัยวิเคราะห์แบบตัดขวางจำนวน 17 เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลช่วงยาวแบบศึกษาไปอนาคตข้างหน้า 1 เรื่อง และการวิจัยผสมวิธี 1 เรื่อง ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนผังการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ
 ที่มา: สรุปกระบวนการโดยคณะนักวิจัย

รายละเอียดงานวิจัยจำแนกตามชื่อผู้วิจัย ปีที่เผยแพร่ ประชากรในการศึกษา โดยใช้มุมมองการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Perspectives) (Bandura, 2001) ในการแบ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม จำนวน 14 เรื่อง แบ่งได้เป็น 9 ปัจจัย โดยปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความถี่มากที่สุด คือ ปัจจัยความเห็นอกเห็นใจ ความถี่จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21 รองลงมา คือ ปัจจัยที่มีความถี่จำนวน 2 เรื่อง มีปัจจัย 4 คือ ปัจจัยด้านเพศ ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยการนับถือศาสนา และปัจจัยด้านการมีเป้าหมายเพื่อสังคม ความถี่จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15 และปัจจัยที่มีความถี่จำนวน 1 เรื่อง มีปัจจัย 4 คือ ปัจจัยด้านการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ปัจจัยความฉลาด ปัจจัยการรับรู้ความสามารถในการเข้าสังคม และปัจจัยผลประโยชน์ตามสถานการณ์และต้นทุนต่อสถานการณ์ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดบทความวิจัยจำแนกตามชื่อผู้วิจัย ปีที่เผยแพร่ ประชากรในการศึกษา และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม

ชื่อผู้วิจัย/ปีที่เผยแพร่	ประชากรในการศึกษา	ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม
Bindra and DeCuir-Gunby (2020)	นักศึกษาในเมือง 105 คน	การนับถือศาสนา
Delfan, Rashid, Yaghoobi, and Kordnoghbi (2023)	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอิหร่าน 928 คน	ผลประโยชน์ตามสถานการณ์และต้นทุนต่อสถานการณ์
Fang and Huang (2023)	นักศึกษาจีน 489 คน	การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม
Guo, Sun, Cai, Zhang, and Song (2019)	นักศึกษาจีน 518 คน	ความฉลาด
Hoque, Salam, Akter, and Islam (2020)	นักศึกษาบังคลาเทศ 454 คน	การมีเป้าหมายทางสังคม
Kaur (2020)	นักศึกษาอินเดีย 400 คน	การนับถือศาสนา
Krettenauer, Lefebvre, Hardy, Zhang, and Cazzell (2022)	นักศึกษาสหรัฐ 131 คน	ความซื่อสัตย์ ความเห็นอกเห็นใจ
Mahmoud, Hayjneh, and Melhem (2019)	วัยรุ่น 611 คน	บทบาทของเพศ อายุ
Misch, Kristen-Antonow, and Paulus (2021)	ชาวเยอรมันอายุ 16 - 90 ปี 546 คน	การเพิ่มขึ้นของอายุและการรับรู้ความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น
Patrick, Rote, Gibbs, and Basinger (2019)	นักเรียนผิวขาว 337 คน	การรับรู้ความสามารถในการเข้าสังคม
Saulnier (2019)	วัยรุ่นแคนาดา 392 คน	ความเห็นอกเห็นใจทางออนไลน์
Schipper and Koglin (2021)	วัยรุ่นเยอรมัน 749 คน	ความเห็นอกเห็นใจ
Schipper, Goagoses, and Koglin (2023)	นักเรียนเยอรมัน 455 คน	การวางเป้าหมายเพื่อสังคม ชุมชน
Yip (2022)	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายฮ่องกง 62 คน	บทบาทของเพศ

ในขณะที่ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม มีจำนวน 12 เรื่อง แบ่งเป็น 5 ปัจจัย โดยปัจจัยที่มีความถี่มากที่สุด คือ ปัจจัยรูปแบบการเลี้ยงดู ความถี่จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33 ปัจจัยโลกเสมือนทางออนไลน์ ความถี่จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33 และปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ความถี่จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17 และปัจจัยที่มีความถี่จำนวน 1 เรื่อง คือ ลักษณะนิสัยเพื่อน และระบบโรงเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายละเอียดบทความวิจัยจำแนกตามชื่อผู้วิจัย ปีที่เผยแพร่ ประชากรในการศึกษา และปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม

ชื่อผู้วิจัย/ปีที่เผยแพร่	ประชากรในการศึกษา	ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม
Fatima et al. (2020)	วัยรุ่นปากีสถาน 236 คน	รูปแบบการเลี้ยงดู
Goh, Dai, Liu, and Wen (2022)	นักเรียน 96 คน	การเปิดรับข้อความและรูปภาพทางออนไลน์
Greenhalgh (2021)	นักเรียนฝรั่งเศส 7 คน	การออกแบบเกมส์และคุณสมบัติของโลกเสมือนทางออนไลน์
Jia, Krettenauer, and Li (2018)	วัยรุ่นชาวแคนาดา 185 คน วัยรุ่นชาวจีน 148 คน	บริบทชุมชน สังคม วัฒนธรรม
Jia and Krettenauer (2022)	วัยรุ่นชาวแคนาดาเชื้อสายจีน	ความแตกต่างของวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก
Morgan and Fowers (2022)	นักเรียนสหราชอาณาจักร 788 คน	รูปแบบการเลี้ยงดู
Saulnier and Krettenauer (2022)	วัยรุ่นตอนต้นและผู้ใหญ่ตอนต้น แคนาดา 392 คน	บริบทออนไลน์ส่งผลเสียต่อโครงสร้างทางจริยธรรม
Sharabiani and Mikaeili (2019)	นักเรียนชาย มัธยมศึกษาตอนปลายบอสตานาบัต 186 คน	สมาชิกครอบครัวมีทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหา
Teng, Nie, Zhu, and Guo (2020)	นักเรียนมัธยมศึกษาจีน 3,707 คน	การเล่นวิดีโอเกมที่รุนแรง
Wang et al. (2020)	นักเรียนจีน 438 คน	เพื่อนนิสัยไม่ดี เพิ่มโอกาสพัฒนานิสัยทางจริยธรรมที่ไม่ดี
Yip (2022)	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายฮ่องกง 62 คน	โรงเรียนที่มีการสอนศาสนา
Zhang, Chen, Teng, and Guo (2021)	นักศึกษาจีน 1,796 คน	การเลี้ยงดูปกป้องมากเกินไป การเลี้ยงดูที่อบอุ่นทางอารมณ์

อภิปรายผลการวิจัย

การสังเคราะห์และสรุปจากผลการศึกษานี้จำนวน 25 เรื่อง แบ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม จำนวน 9 ปัจจัย และปัจจัยทางบริบทที่มีผลต่ออัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่นจำนวน 5 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม จำนวน 9 ปัจจัย

1.1 ความเห็นอกเห็นใจ การศึกษาของ Schipper and Koglin (2021) พบว่า อารมณ์ทางจริยธรรม คือ อารมณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ทางจริยธรรม เช่น ความรู้สึกผิด ความละอาย และความเห็นอกเห็นใจ อารมณ์ทางจริยธรรมเป็นตัวแปรคั่นกลาง ในความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ทางจริยธรรมและการตัดสินใจทางจริยธรรม เนื่องจากอารมณ์ทางจริยธรรมสามารถมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของบุคคลในการประพฤติตน โดยความเห็นอกเห็นใจ เป็นอารมณ์ที่สำคัญต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Krettenauer et al. (2022) พบว่า ความเห็นอกเห็นใจและความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในระดับระหว่างบุคคลแต่ไม่พบในความสัมพันธ์ในระดับบุคคล และการศึกษาของ Saulnier (2019) พบว่า อัตลักษณ์เชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเห็นอกเห็นใจทางออนไลน์ ทั้งนี้ความเห็นอกเห็นใจที่มีมากส่งผลต่ออารมณ์ทางจริยธรรมที่จะเพิ่มมากขึ้น

1.2 บทบาทของเพศ การศึกษาของ Yip (2022) พบว่า วิธีที่เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม คือ เด็กผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมที่แข็งแกร่งกว่า และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาจริยธรรมผ่านการใช้อารมณ์ ในขณะที่เด็กผู้ชายมีการพัฒนาจริยธรรมผ่านการใช้เหตุผล ในขณะทำงานศึกษาของ Mahmoud et al. (2019) ไม่พบว่าบทบาททางเพศมีผลต่ออัตลักษณ์เชิงจริยธรรม

1.3 อายุ และประสบการณ์ทางวัฒนธรรม การศึกษาของ Jia and Krettenauer (2022) ที่เปรียบเทียบชาวจีนในประเทศจีนกับชาวจีนในแคนาดา พบว่า ชาวจีนในแคนาดามีความคล้ายคลึงกับค่านิยมทางวัฒนธรรมของชาวแคนาดาในยุโรปมากกว่าชาวจีนในประเทศจีน และผู้ที่อพยพย้ายถิ่นหลังจากอายุ 15 ปีมีแนวโน้มที่จะยึดถือวัฒนธรรมเดิมมากกว่าผู้ที่ย้ายเข้ามาก่อนอายุ 15 ปี ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์และวัฒนธรรมที่บุคคลได้รับในช่วงอายุของชีวิตมีความสำคัญในการกำหนดอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม

1.4 การนับถือศาสนา การศึกษาของ Kaur (2020) พบว่า ศาสนามีผลต่อการจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมทางจริยธรรมและอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของบุคคล การนับถือศาสนาเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมทางจริยธรรมเหนือประโยชน์ส่วนตน และเมื่อจริยธรรมกลายเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ผ่านการนับถือศาสนา บุคคลที่นับถือศาสนาก็จะมีแรงจูงใจในการให้เหตุผลทางจริยธรรมมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้นับถือศาสนา

1.5 การมีเป้าหมายเพื่อสังคม การศึกษาของ Hoque et al. (2020) และ Schipper et al. (2023) พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมและการมีเป้าหมายเพื่อสังคม โดยบุคคลที่มีอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมที่เข้มแข็งมีแนวโน้มจะมีเป้าหมายเพื่อสังคม เช่น การเป็นอาสาสมัคร การช่วยเหลือผู้อื่น และมีพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.6 ความฉลาด การศึกษาของ Guo et al. (2019) พบว่า ความฉลาดเป็นทักษะที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม กล่าวคือ บุคคลที่มีความฉลาดสามารถเข้าใจและรับรู้เรื่องจริยธรรมได้ดี รวมถึงบุคคลที่มีความฉลาดย่อมมีแรงจูงใจจากความรู้สึกของตนเองในการส่งเสริมสวัสดิภาพของผู้อื่น

ซึ่งการเชื่อมโยงนี้ส่งผลให้บุคคลที่ฉลาดมีอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมที่แข็งแกร่ง เพราะตระหนักถึงคุณค่าที่จะรักษาจริยธรรม อาทิ ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ยิ่งไปกว่านั้นผลการวิจัยยังพบว่า สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาด

1.7 การรับรู้ความสามารถในการเข้าสังคม การศึกษาของ Patrick et al. (2019) พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเข้าสังคม หรือความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งสะท้อนผ่านระดับความมั่นใจและการกล้าแสดงออกทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม กล่าวคือ ยิ่งรับรู้ความสามารถของตนในการเข้าสังคมมากเท่าไร ก็ยิ่งมั่นใจที่จะเข้าไปช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่ามากขึ้น

1.8 การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม การศึกษาของ Fang and Huang (2023) พบว่าการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ส่งผลให้บุคคลที่ได้รับสนับสนุนจากสังคมในระดับสูง รู้สึกปลอดภัยและตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมด้วยทัศนคติเชิงบวก ในทางกลับกัน บุคคลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับต่ำ จะตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในเชิงลบและเฉยเมย อีกทั้งการที่บุคคลได้รับการสนับสนุนจากสังคมสิ่งต่าง ๆ จะไม่หยุดแค่ตัวเอง แต่จะส่งต่อทัศนคติ และพฤติกรรมในเชิงบวกต่อย

1.9 ผลประโยชน์ตามสถานการณ์และต้นทุนต่อสถานการณ์ การศึกษาของ Delfan et al. (2023) ได้เสนอข้อมูลชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับของผลประโยชน์ตามสถานการณ์ และต้นทุนต่อสถานการณ์กับพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลพบว่า เมื่อระดับของผลประโยชน์ตามสถานการณ์เพิ่มสูงขึ้น ก็จะมีการเพิ่มพฤติกรรมทางจริยธรรมเชิงบวก ซึ่งอาจแสดงถึงความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับผลประโยชน์จากสถานการณ์ และตอบสนองด้วยพฤติกรรมที่เต็มไปด้วยคุณค่าทางจริยธรรม ในขณะเดียวกัน ต้นทุนที่เกิดจากสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งผลต่อการลดลงของพฤติกรรมทางจริยธรรมในเชิงลบ เพราะเมื่อมีต้นทุนที่ต้องจ่ายจากการกระทำที่ไม่ดี พวกเขามักจะพยายามลดค่าใช้จ่ายหรือความทุกข์ที่เกิดจากสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจ ทำให้มีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ไม่ดีเพื่อลดความเครียดหรือปัญหาที่เกิดขึ้น

2. ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่น จำนวน 5 ปัจจัย

2.1 รูปแบบการเลี้ยงดู การศึกษาของ Fatima et al. (2020); Zhang et al. (2021); Morgan and Fowers (2022) สรุปรูปแบบเลี้ยงดูและอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่นว่า การเลี้ยงดูที่สนับสนุนและเอาใจใส่มีผลที่ดีต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมทางบวก ในขณะที่รูปแบบการเลี้ยงดูแบบตามใจ และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมของแม่สัมพันธ์เชิงลบกับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม โดยการเลี้ยงดูที่มีการควบคุมมากเกินไป ย่อมสร้างความละเอียดทางจริยธรรมในวัยรุ่น ในขณะที่การเลี้ยงดูแบบควบคุมของพ่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม จึงกล่าวได้ว่า การเลี้ยงดูที่มีการควบคุมที่มีความสมดุลกับการสนับสนุนและเอาใจใส่มีผลที่ดีต่อความแข็งแกร่งของอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม ในขณะที่รูปแบบการเลี้ยงดูที่อบอุ่นทางอารมณ์สัมพันธ์เชิงลบกับความละเอียดทางจริยธรรม แต่การเลี้ยงดูที่เน้นการอบอุ่นทางอารมณ์เกินไปอาจส่งผลให้วัยรุ่นมีความละเอียดทางจริยธรรม จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงดูมีบทบาทสำคัญในการสร้าง

ค่านิยมทางจริยธรรมในวัยรุ่น โดย Sharabiani and Mikaeili (2019) พบว่า การที่สมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสารที่ชัดเจน มีการสนับสนุน และมีการตั้งกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมย่อมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมทางบวกที่เข้มแข็งในวัยรุ่น

2.2 โลกเสมือนทางออนไลน์ การศึกษาของ Saulnier and Krettenauer (2022) พบว่า อัตลักษณ์เชิงจริยธรรมต่ำลงในบริบทออนไลน์ เมื่อเปรียบเทียบกับการเล่นในบริบทครอบครัวและกับเพื่อน กล่าวคือ บริบทออนไลน์มีผลทำลายโครงสร้างทางจริยธรรมและเพิ่มความเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่ขัดกับมาตรฐานสังคมออนไลน์ เช่น การละเมิดลิขสิทธิ์ การหลอกลวง และการแฮ็กข้อมูล รวมถึง Greenhalgh (2021) พบว่า โลกเสมือนทางออนไลน์และเกมมีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของผู้เล่น กล่าวคือ กลไกในการเล่นในเกมในทางบวกส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม ในขณะที่การเล่นวิดีโอเกมที่รุนแรงทำนายนการแสดงพฤติกรรมรุนแรงทั้งในสถานการณ์ออฟไลน์และออนไลน์ในวัยรุ่น และสถานการณ์จำลองสามารถปลูกฝังความรุนแรงและการละเลยจริยธรรมได้ (Teng et al., 2020) อย่างไรก็ตาม Goh et al. (2022) พบว่า การส่งข้อความและรูปภาพที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมทางออนไลน์ ช่วยเพิ่มอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมได้

2.3 ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การศึกษาของ Jia and Krettenauer (2022) พบว่า บุคคลที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมที่ต่างกัน โดยชาวจีนที่มาอยู่ในแคนาดาหลังอายุ 15 ปี จะมีอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมแบบคนจีน ในขณะที่คนจีนที่มาอยู่ในแคนาดาก่อนอายุ 15 ปี จะมีความคล้ายคลึงกับค่านิยมของชาวแคนาดาในยุโรป สะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อทางจริยธรรมสอดคล้องกับวัฒนธรรม เช่น ชาวตะวันตกมักจัดลำดับความสำคัญของจริยธรรมที่ “ยึดหลักความถูกต้อง” ในขณะที่ชาวตะวันออกจัดลำดับความสำคัญของ “หน้าที่ที่มีต่อจริยธรรม” ทั้งนี้เกิดจากบริบทวัฒนธรรมตะวันตกเน้นย้ำถึงจริยธรรมที่มุ่งเน้นเฉพาะบุคคล ขณะที่ผู้คนจากวัฒนธรรมตะวันออกถือว่า บุคคลที่มีจริยธรรมสูงควรให้ความสำคัญกับส่วนรวมและการพึ่งพาอาศัยกัน (Markus & Kitayama, 1991) ดังนั้นการเป็นคนมีจริยธรรมในสังคมตะวันออกอาจสะท้อนถึงบรรทัดฐานของกลุ่มมากกว่าจริยธรรมของบุคคล

2.4 ลักษณะนิสัยของเพื่อน จากการศึกษาของ Wang et al. (2020) พบว่า การเข้าร่วมกับเพื่อนที่มีนิสัยไม่ดีสามารถมีผลเชิงลบต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่น เพราะเป็นโอกาสพัฒนานิสัยทางจริยธรรมที่ไม่ดี การละเลยทางจริยธรรม และการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองในพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของตนเอง

2.5 ระบบโรงเรียน ผลการศึกษาของ Yip (2022) พบว่า โรงเรียนที่มีการสอนศาสนาส่งผลในการรักษจริยธรรมมากขึ้น เนื่องจากการศึกษาให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมและทฤษฎีทางจริยธรรมต่าง ๆ ดังนั้นนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมเสริมด้านศาสนามีการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมที่แข็งแกร่งขึ้น เนื่องจากมีโอกาสในการเรียนรู้และปฏิบัติตามคำสอนและค่านิยมทางศาสนา

ข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้ คือ งานที่นำมาศึกษาทั้งหมดเป็นการศึกษาในต่างประเทศ ผลลัพธ์ของปัจจัยที่ค้นพบจึงเป็นบริบทในต่างประเทศเป็นหลัก การนำมาใช้ในบริบทประเทศไทยอาจต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญด้านสภาพแวดล้อมที่พัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม อาทิ การสนับสนุนให้มีโรงเรียนพ่อแม่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมของวัยรุ่น
2. ควรมีการสร้างโปรแกรมและกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีเป้าหมายเพื่อสังคมในวัยรุ่น เช่น โครงการอาสาสมัครหรือกิจกรรมที่เน้นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม จะช่วยกระตุ้นให้วัยรุ่นมีความรับผิดชอบและได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
3. ควรมีการส่งเสริมให้วัยรุ่นเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและมีสติ เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรืออันตราย การสร้างความเข้าใจในผลกระทบที่เป็นไปได้ของการใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่ดีต่อชีวิตประจำวันและสังคม การสร้างการแสดงออกที่เหมาะสมในอินเทอร์เน็ต รวมถึงบทบาทของครอบครัวและสถานศึกษาในการดูแลวัยรุ่นในการใช้อินเทอร์เน็ต
4. ควรมีนโยบายการศึกษาที่สนับสนุนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม เช่น การเตรียมความพร้อมและการอบรมให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้าใจและสนับสนุนพฤติกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่นในช่วงระยะเวลาที่สำคัญ การเพิ่มวิชาการที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าและจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา หรือการสนับสนุนโครงการที่เน้นการพัฒนาจริยธรรมของวัยรุ่นในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้ทำให้ทราบปัจจัยเชิงสาเหตุในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม ซึ่งสามารถนำเอาข้อค้นพบนี้มาการศึกษาต่อโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสามารถเจาะลึกให้รายละเอียดว่า ปัจจัยสาเหตุที่ค้นพบส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมวัยรุ่นได้อย่างไร
2. แม้ว่าการวิจัยนี้จะเป็นการสังเคราะห์ทำให้ทราบปัจจัยสาเหตุของการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของวัยรุ่น แต่งานวิจัยที่รวบรวมมาสังเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในบริบทต่างประเทศ ยังขาดงานวิจัยที่ศึกษาวัยรุ่นในบริบทสังคมไทย ดังนั้นในงานวิจัยต่อไปควรนำเอาปัจจัยสาเหตุที่พบเหล่านี้ไปศึกษาเพื่อทดสอบว่าจะเป็นปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมวัยรุ่นได้หรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- Aquino, K., & Reed II, A. (2002). The self-importance of moral identity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(6), 1423-1440.
- Aquino, K., Freeman, D., Reed II, A., Lim, V. K., & Felps, W. (2009). Testing a social-cognitive model of moral behavior: The interactive influence of situations and moral identity centrality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(1), 123-141.
- Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3(3), 193-209.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 1-26.
- Bindra, V. G., & DeCuir-Gunby, J. T. (2020). Race in cyberspace: College students' moral identity and engagement with race-related issues on social media. *The Urban Review*, 52(3), 541-561.
- Blasi, A. (1980). Bridging moral cognition and moral action: A critical review of the literature. *Psychological Bulletin*, 88(1), 1-45.
- Blasi, A. (1983). Moral cognition and moral action: A theoretical perspective. *Developmental Review*, 3(2), 178-210.
- Delfan Beiranvand, A., Rashid, K., Yaghoobi, A., & Kordnoghi, R. (2023). Predictors of adolescents' moral behavior based on moral attitude, moral identity, benefit and cost. *Journal of Psychological Science*, 21(119), 2145-2163.
- Dolrudee, R., & Srisopa, I. (2018). A study of moral identity behavior based on the perception of personnel at the Royal Thai Air Force Nursing College. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 19(2), 191-200. **[in Thai]**
- Duangdeun, P. (2001). *The moral tree theory: Research and personal development*. Bangkok: Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration. **[in Thai]**
- Durkheim, E. (1961). *Moral education: A study in the theory and application of the sociology of education*. New York: Free Press.
- Erikson, E. H. (1994). *Identity and the life cycle*. New York: WW Norton & Company.

- Fang, S., & Huang, M. (2023). Relationship between moral elevation and prosocial behavior among college students: The mediating role of perceived social support and moderating role of moral identity. *International Journal of Mental Health Promotion*, 25(3), 343-356.
- Fatima, S., Dawood, S., & Munir, M. (2020). Parenting styles, moral identity and prosocial behaviors in adolescents. *Current Psychology*, 41(2), 902-910.
- Goh, T. T., Dai, X., Liu, I. Q., & Wen, B. (2022). Heightening of moral identity: The role of mobile prosocial messages and presence. *Journal of Moral Education*, 51(2), 139-154.
- Greenhalgh, S. P. (2021). Influences of game design and context on learners' trying on moral identities. *The Journal of Experimental Education*, 89(3), 450-467.
- Guo, Q., Sun, P., Cai, M., Zhang, X., & Song, K. (2019). Why are smarter individuals more prosocial? A study on the mediating roles of empathy and moral identity. *Intelligence*, 75, 1-8.
- Hoque, S., Salam, A., Akter, S., & Islam, A. S. (2020) *The effect of teachers-students ethical relationship on citizenship behavior of students in college: Moderating role of students' moral identity* (Draft report). Bangladesh: National Academy for Educational Management (NAEM), Ministry of Education.
- Jia, F., & Krettenauer, T. (2022). Moral identity and acculturation process among Chinese Canadians: Three cultural comparisons. *International Journal of Intercultural Relations*, 88, 125-132.
- Jia, F., Krettenauer, T., & Li, L. (2018). Moral identity in cultural context: Differences between Canadian and Chinese university students. *Journal of Moral Education*, 48(2), 247-262.
- Joanna Briggs Institute. (2014). *New JBI levels of evidence*. Adelaide: Joanna Briggs Institute.
- Kaur, S. (2020). Effect of religiosity and moral identity internalization on prosocial behaviour. *Journal of Human Values*, 26(2), 186-198.
- Kohlberg, L. (1981). *Essays on moral development*. San Francisco: Harper & Row.
- Krettenauer, T., Lefebvre, J. P., Hardy, S. A., Zhang, Z., & Cazzell, A. R. (2022). Daily moral identity: Linkages with integrity and compassion. *Journal of Personality*, 90(5), 663-674.

- Laible, D., Conover, O., Eberly Lewis, M., Karahuta, E., Van Norden, C., Stout, W., ... & Cruz, A. (2019). The quality of mother-adolescent disclosure: Links with predictors and adolescents' sociomoral outcomes. *Social Development*, 28(4), 782-801.
- Li, Z., Zhu, Y., Zhang, L., Liao, J., Gong, Y., Zhang, Q., ... & Zhang, Z. (2021). The effect of positive reciprocity in the relationship between college students' moral identity and moral behavior. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 49(6), 1-14.
- Mahmoud, A., Hayjneh, W. S., & Melhem, M. A. (2019). Measurement invariance of the moral identity scale among adolescents, according to student gender. *Education Research*, 10(1), 223-235.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Cultural variation in the self-concept. In J. Strauss (Ed.), *The self: Interdisciplinary approaches* (pp. 18-48). New York: Springer.
- Matsuba, M. K., Murzyn, T., & Hart, D. (2013). Moral identity development and community. In M. Killen & J. G. Smetana (Eds.), *Handbook of moral development* (2nd ed., pp. 520-537). New York: Psychology Press.
- Methley, A. M., Campbell, S., Chew-Graham, C., McNally, R., & Cheraghi-Sohi, S. (2014). PICO, PICOS and SPIDER: A comparison study of specificity and sensitivity in three search tools for qualitative systematic reviews. *BMC Health Services Research*, 14(579), 1-10.
- Misch, A., Kristen-Antonow, S., & Paulus, M. (2021). A question of morals? The role of moral identity in support of the youth climate movement Fridays4Future. *PloS One*, 16(3), e0248353.
- Monin, B., & Jordan, A. H. (2009). The dynamic moral self: A social psychological perspective. In D. Narvaez & D. Lapsley (Eds.), *Personality, identity, and character: Explorations in moral psychology* (pp. 341-354). Cambridge: Cambridge University Press.
- Morgan, B., & Fowers, B. (2022). Empathy and authenticity online: The roles of moral identity, moral disengagement, and parenting style. *Journal of Personality*, 90(2), 183-202.
- National Strategy Council 2018 - 2037. (2018, October 13). *Royal Gazette*. Volume 135 Part 82n, pp. 35-43. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). *The thirteenth national economic and social development plan (2023-2027)*. Bangkok: Office of the Prime Minister. [in Thai]

- Patrick, R. B., Rote, W. M., Gibbs, J. C., & Basinger, K. S. (2019). Defend, stand by, or join in?: The relative influence of moral identity, moral judgment, and social self-efficacy on adolescents' bystander behaviors in bullying situations. *Journal of Youth and Adolescence*, 48(10), 2051-2064.
- Piaget, J. (1962). *The moral judgment of the child*. New York: Collier.
- Piaget, J. (1981). *Intelligence and affectivity: Their relationship during child development*. Palo Alto, CA: Annual Reviews.
- Qashmer, A. F. (2016). *Character education and adolescents' moral identity development (actual and ideal)* (Doctoral dissertation). University of Missouri, Columbia.
- Saulnier, L. (2019). *Moral identity, moral disengagement, and online behavior from adolescence to young adulthood* (Doctoral dissertation). Wilfrid Laurier University, Canada.
- Saulnier, L., & Krettenauer, T. (2022). Internet impropriety: Moral identity, moral disengagement, and antisocial online behavior within an early adolescent to young adult sample. *Journal of Adolescence*, 95(2), 264-283.
- Schipper, N., & Koglin, U. (2021). The association between moral identity and moral decisions in adolescents. *Child and Adolescent Development*, 2021(179), 111-125.
- Schipper, N., Goagoses, N., & Koglin, U. (2023). Associations between moral identity, social goal orientations, and moral decisions in adolescents. *European Journal of Developmental Psychology*, 20(1), 107-129.
- Sharabiani, A. A., & Mikaeili, N. (2019). The role of family function in predicting the moral identity of high school boys with high-risk behaviors. *Bioethics*, 9(33), 31-40.
- Suvannonti, C. (2017). *Moral identity and collective attitude as predictors of the relationship between self-image and progress-oriented work behavior* (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Teng, Z., Nie, Q., Zhu, Z., & Guo, C. (2020). Violent video game exposure and (Cyber) bullying perpetration among Chinese youth: The moderating role of trait aggression and moral identity. *Computers in Human Behavior*, 104, 106193.

- Wang, X., Yang, J., Wang, P., Zhang, Y., Li, B., Xie, X., & Lei, L. (2020). Deviant peer affiliation and bullying perpetration in adolescents: The mediating role of moral disengagement and the moderating role of moral identity. *The Journal of Psychology*, 154(3), 199-213.
- Xing, X. Z., & Keung, M. H. (2014). Moral identity in chinese context: Construction and validation of an objective measure. *Research on Humanities and Social Sciences*, 4(2), 34-45.
- Yip, C. M. (2022). *Examining moral orientation, moral development, moral identity and moral courage of senior secondary school students in Hong Kong: The impacts of different ethics and religious studies curriculums* (Doctoral dissertation). Hong Kong Baptist University, Hong Kong.
- Zhang, Y., Chen, C., Teng, Z., & Guo, C. (2021). Parenting style and cyber-aggression in Chinese youth: The role of moral disengagement and moral identity. *Frontiers in Psychology*, 12, 621878.